

**ХУЛОСАИ НИҲОИИ
ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA-038-И НАЗДИ
ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ
ДИССЕРТАТСИЯ ОИД БА ДАРЁФТИ ДАРАҶАИ ИЛМИИ
НОМЗАДИ ИЛМҲОИ БИОЛОҒӢ**

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 16-уми феввали соли 2023 № 10

Барои сазовор донишҷӯи Бобоев Ҷурабой Абдусаломович, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.01-Ботаника.

Диссертатсияи «Гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор» аз рӯи ихтисоси 03.02.01 – Ботаника ба ҳимояи тақрири қабул карда шуд, суратмаҷлиси №10 аз 9.12.2022 шурои диссертатсионии 6D.KOA-038-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. www.tnu.tj. Суроға: 734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.

Довталаби дараҷаи илмӣ Бобоев Ҷурабой Абдусаломович 26-уми январи соли 1985 дар деҳаи Вешаб, ноҳияи Айнӣ таваллуд шудааст, миллаташ тоҷик, маълумоташ олӣ.

Довталаби дараҷаи илмӣ соли 1991 қадами аввалинро ба мактаби миёнаи №13 – и деҳаи Вешаб гузошта, мактаби мазкурро соли 2002 хатм намудааст. Соли 2002 ба факултети биологияи Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон дохил шуда, соли 2007 донишгоҳи мазкурро бо ихтисоси биолог, муаллим хатм кардааст. Аз соли 2007 то 2008 ҳамчун коромӯз-муҳаққик, аз соли 2009 то 2012 аспирант, аз соли 2012 то ҳол ба ҳайси ассистенти кафедраи ботаника фаъолият карда истодааст.

Диссертатсия дар кафедраи ботаникаи факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Мавзӯи диссертатсия дар ҷаласаи шурои олимони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, аз 27.01.2009, қарори №7/6,1 тасдиқ шудааст.

Роҳбари илмӣ: Қудратов Имомназар - доктори илмҳои биологӣ, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

1. **Наврӯзшоев Довутшо** - доктори илмҳои биологӣ, ходими калони илмӣ Институти биологии Помир ба номи академик Х.Ю. Юсуфбеков

2. **Ниятбеков Тоирбек Потшоевич** - номзади илмҳои биологӣ, мудири кафедраи гистологияи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино.

Муассисаи пешбар: Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ дар ҳулосаи додашудаи мусбати худ, ки аз тарафи **Бобозода И.А.** номзади илмҳои биологӣ, дотсент, мудири кафедраи ботаникаи Донишгоҳи мазкур (эксперт) ва аз ҷониби ректори донишгоҳ профессор **Ибодуллозода А.И.** тасдиқ шуда, қайд шудааст, ки довталаби дараҷаи илмӣ 12 интишороти илмӣ, ки аз онҳо 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тавсиянамудаи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷопшуда дорад.

Интишороти унвонҷӯ нуктаҳои асосӣ, натиҷа ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳад.

Диссертатсияи Бобоев Чурабой Абдусаломович дар мавзӯи «Гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор» аз рӯи навгонии илмӣ, муҳрамаҷ ва аҳамияти назариявӣ ва амалӣ доштани сазовори баҳои мусбат буда, ба бандҳои 10-12, 67 ва 69-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Дар тақризи дарҷ гардидааст, ки диссертатсияи пешниҳодшуда қори илмии ба итмом расонида буда, аз нигоҳи сохтор ва мундариҷа қомил аст.

Новобаста ба муваффақиятҳои ба дастовардаи муаллиф оид ба диссертатсия хангоми ҳаматарафа таҳлил намудани он баъзе қамбуҷиҳо мушоҳида қарда шудаанд, ки онҳо ҷунинанд:

1. Дар номгӯи адабиёт адабиёти кӯҳна зиёд дида мешавад, хуб мешуд, агар диссертант адабиёти нави ватаниро низ бештар истифода мебарданд.
2. Хуб мешуд, ки дар рисола оид ба гулсангҳои эндемикӣ ва намудҳои нодир маълумоти муҳтасар пешниҳод мекарданд, инҷунин ареали онҳоро дар харита нишон медеданд.
3. Дар рӯйхати номгӯи растаниҳои, ки бо забони лотинӣ оварда шудаанд, баъзе ҳаҷоғҳои имлоӣ мавҷуд аст.
4. Ҷӣ хеле ки маълум аст, мафҳумҳои «Систематика» ва «Таксономия» ба ҳамдигар синоним мебошанд, аммо диссертант онҳоро дар мақсади таҳқиқот, дар қисми навгонии қор ва ғайраҳо ҳамҷун ду мафҳуми алоҳида истифода намудааст. Диссертант фарқиати ин ду мафҳумро дар ҷӣ дида аст.
5. Дар диссертатсия баъзе ҳаҷоғҳои имлоӣ ва техникаӣ мушоҳида қарда мешаванд.

Эродҳои дар боло оварда шуда ба сифат ва баҳои арзанда додашудаи диссертатсия таъсири манфӣ намерасонад.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия саҳеҳ ва асоснок буда, ба ихтисоси 03.02.01.-Ботаника (илмҳои биологӣ) мувофиқат мекунад ва таҳқиқоти анҷомёфта маҳсуб гардида, ҷавобгӯ ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ мебошад.

Ба диссертатсия ва автореферат тақризи ворид шуданд:

1. Муҷири кафедраи ботаника ва экологияи кишоварзии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемура, дотсент Сулаймонова И.Д. ва номзади илмҳои биологӣ, дотсенти кафедраи ботаника ва экологияи кишоварзии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемура Ақрамов У.Х ба автореферати диссертатсия тақризи навиштаанд (тақризи бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст), тақризи мусбат арзёбӣ гардидааст.
2. Декани факултети химия ва биологияи Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсент, Исӯфов Д.С. ба автореферати диссертатсия тақризи навиштааст (тақризи бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст), тақризи мусбат арзёбӣ гардидааст.
3. Phd -и кафедраи ботаникаи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов, Норқулов Маъсудҷон Маъруфович ба автореферати

диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст), тақриз мусбат арзёбӣ гардидааст.

4. Phd -и кафедраи ботаникаи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов, Абдирасулов Фаррух Абдирасул Ҷгли ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст), тақриз мусбат арзёбӣ гардидааст.

5. Дотсенти кафедраи ботаникаи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов, Холмурод Хақимович Жалол ба автореферати диссертатсия тақриз навиштааст (тақриз бо забони русӣ пешниҳод шудааст), тақриз мусбат арзёбӣ гардидааст.

Ҳамаи тақризо мусбат буда, муқарризони ғайрирасмӣ дар баробари муайян кардани баъзе эроду нуксонҳои автореферати диссертатсия (тоҷикӣ ва русӣ) муҳимияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, навоарӣ ва дастовардҳои илмӣ муаллифи диссертатсияро таъкид кардаанд.

Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевосита дар соҳаи ботаника буда, дар корҳои илмӣ таҳқиқоти ғаълола иштирок карда, дар ин самт мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмун ва муҳтавои онҳо ба диссертатсияи мазкур наздикӣ дорад. Муассисаи пешбар яке аз бонуфузтарин муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, бо мутахассисони варзидаи худ дар самти таҳқиқу таҳлили масоили ботаника хеле маъруф гардидаанд.

Номгӯи муҳимтарин корҳои илмӣ моҳияти диссертатсияро инъикоскунанда ба таври зайл аст:

[1-М]. Бобоев, Дж.А. Лишайники бассейна реки Варзоб [Текст] / Дж.А. Бобоев // Вестник ТНУ, научный журнал. Серия естественных наук. – Душанбе, 2013г.-№1/3(110). -С.229-233.-ISSN 2074-1847.

[2-М]. Бобоев, Дж.А. Лишайники ущелья Алмоси [Текст] / Дж.А. Бобоев // Вестник ТНУ, научный журнал. Серия естественных наук.– Душанбе, 2014г.-№1/1(126).- С.161-166.-ISSN 2074-1847.

[3-М]. Бобоев, Дж.А. Анализ эпифитных лишайников бассейна реки Варзоб [Текст] / Дж.А. Бобоев // Журнал Наука и инновация. – Душанбе, 2019г.-№1.- С.65-70. ISSN 2312-3648.

[4-М]. Бобоев, Ҷ.А. Гулсангҳои эпифитии қисмати ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор [Матн] / Ҷ.А. Бобоев // Маҷаллаи илм ва фановарӣ. -Душанбе, 2019.-№4.- С.246-250. ISSN 2312-3648.

[5-М]. Қудратов, И. Паҳншавии гулсангҳои эпифитии қисмати ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор дар типҳои наботот [Матн] / И. Қудратов, Ҷ.А. Бобоев // Маҷаллаи илм ва фановарӣ. –Душанбе, -2020.-№3. -С.277-285. ISSN 2312-3648.

Мақолаҳои дар нашрияҳои дигари илмӣ, маводҳои конференсияҳои байналмиллалӣ ва ҷумҳуриявӣ ҷопшуда:

[6-М]. Қудратов, И. Эпифитные лишайники чернолесья Южного склона Гиссарского хребта [Текст] / И. Қудратов, Дж.А. Бобоев // Материалы Шестой Международной конференции: «Экологические особенности биологического разнообразия». -Душанбе. -2015г. -С.14-15.

[7-М]. Бобоев, Дж.А. Петрофильные лишайники Южного склона Гиссарского хребта [Текст] / Дж.А. Бобоев // Научно-теоретическая конференция профессорско-преподавательского состава ТНУ.- Душанбе.-2016г. -С.127-128.

[8-М]. Кудратов, И. Оценка загрязнения промышленных объектов методом лишеноиндикации [Текст] / И. Кудратов, Дж.А. Бобоев // Материалы Республиканской конференции: «Охрана животного мира Республики Таджикистан». -Душанбе. -2017г. -С. 49-50.

[9-М]. Бобоев, Дж.А. Лишайники ущелья Кондара [Текст] / Дж.А. Бобоев, И. Кудратов // Материалы Республиканская научно-теоретическая конференция кафедры ботаники Таджикского национального университета: «Проблемы таксономии растительности Таджикистана». -Душанбе. -2017г. - С.36-37.

[10-М]. Бобоев, Дж.А. Лишайники шибляка Южного склона Гиссарского хребта [Текст] / Дж.А. Бобоев, И. Кудратов // Материалы Республиканской научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава и сотрудников ТНУ, посвященной «Годам развития села, туризма и народных ремесел, (2019-2021гг)» и «400-летию Миробида Сайидо Насафи». -Душанбе. 2019г. -С.127-128.

[11-М]. Кудратов, И. Лишайники чернолесья бассейна реки Варзоб [Текст] / И. Кудратов, Дж.А. Бобоев // Материалы Республиканской научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава и сотрудников ТНУ, посвященной «700-летию выдающегося таджикского поэта Камола Худжанди» и «20-летию изучения и развития естественных, точных и математических наук в сфере науки и образования (2020-2040 гг.). -Душанбе. -2020г. -С. 311-312.

[12-М]. Кудратов, И. Лишайники ущелья Каратаг [Текст] / И. Кудратов, Дж.А. Бобоев // Материалы Республиканской конференции ТНУ: «Современные экологические проблемы чистой воды и ее роль в устойчивом развитии общества». -Душанбе. -2020г. -С.95-96.

Шурои диссертатсионӣ кайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ Бобоев Чурабой Абдусаломович дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ дар мавзӯи «Гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор» як қатор масъалаҳо қоркард шуд: Бори аввал таҳлили систематикӣ ва таксономӣ гузаронида шудааст, ки дар натиҷа таркиби намудӣ бо 314 намуди гулсангҳо, ки ба 72 авлод, 26 оила, 8 тартиб мансубанд, муайян гардидааст. Бори аввал муайян карда шуд, ки аз шумораи гулсангҳои мазкур ду намуд аз авлоди *Lecanora* дар Тоҷикистон ва як намуд - *Thyrea confusa Henssen* дар қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор бори аввал ба кайд гирифта шудааст. Инчунин бори аввал таҳлили географӣ ва муқоисавӣ гузаронида шуда, гурӯҳҳои экологии гулсангҳо ва ҷойгиршавии онҳо дар типҳои наботот мавриди омӯзиш қарор гирифтааст. Ҳамзамон бори аввал шаклҳои ҳаётии гулсангҳои минтақа муайян карда шудааст.

Аҳамияти назариявӣ ва илмию амалии таҳқиқот: Таҳқиқоти мазкур дар омӯзиши лишенофлораи Тоҷикистон аҳамияти муҳим дорад, зеро гулсангҳо яке аз қисматҳои махсуси экосистемаҳои табиӣ ба ҳисоб мераванд.

Натиҷаҳои ба дастамада дар гузаронидани қорҳои омӯзишӣ доир ба лишенофлораи Тоҷикистон ва Осиеи Миёна истифода бурда мешаванд.

Маводҳо доир ба таркиби намудии гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор имконият медиҳанд, ки китоби муайянкунандаи гулсангҳои Тоҷикистон тартиб дода шавад.

Нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

1. Дар асоси маводи ҷамъоваришуда ва маълумоти сарчашмаҳои рӯйхати лихенофлораи қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор тартиб дода шудааст, ки дар он 314 намуд, 72 авлод ва 26 оила ба қайд гирифта шудааст.
2. Дар ҳудуди Тоҷикистон ду намуд ва дар қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор як намуд бори аввал ба қайд гирифта шудааст.
3. Қойғиршавии намудҳои алоҳида вобаста ба типҳои наботот ва биотопҳои мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд.
4. Шаклҳои ҳаётии гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор муайян карда шудаанд.
5. Хусусиятҳои географии гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор таҳлил гардида, дар натиҷаи он 8 гурӯҳи намудӣ ҷудо карда шудааст.

Мутобиқати диссертация ба шиносномаи ихтисос. Таҳқиқотҳои гузаронидашуда ба илми биология, махсусан ба бахшҳои ботаника ва экология мансуб мебошанд. Соҳаи таҳқиқот лихенология мебошад.

Диссертатсия ба якҷанд банди шиносномаи ихтисоси 03.02.01 – «Ботаника» мутобиқат мекунад:

-*банди 1.* Таҳлили таркиби таснифотии 314 намуди гулсанг муайян карда шудааст – зербоби 4.1.

Паҳншавии географии ҳамаи намудҳои гулсангҳои минтақаи омӯзиш омӯхта шуд-зербоби 4.3.

-*банди 2.* Ҳолати экологии намудҳои гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор нишон дода шудааст – зербоби 5.1.

-*банди 3.* Шаклҳои ҳаётии гулсангҳои минтақа ба пуррагӣ омӯхта шуд – зербоби 5.3.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот; Муаллифи кори диссертатсионӣ дар тамоми зинаҳои таҷрибаҳои таҳқиқотӣ: таҳлилу тафсири адабиётҳо, ба даст овардан, қоркард ва таҳлили натиҷаҳои таҷрибаҳо; ҳулосабарорӣ ва тайёр намудани маводи илмӣ аз рӯи мавзӯи таҳқиқотӣ, омода ва таҳияи диссертатсия бевосита ширкат намудааст. Саҳми умумии иштироки унвонҷӯй ба 85% баробар аст.

Асолат ва эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ ва ҳулосаҳо: Кори диссертатсионии Бобоев Ҷ. дар сатҳи баланди илмӣ иҷро гардидааст. Эътимоди кори илмӣ дар он аст, ки натиҷаҳои ба даст омада, дар асоси усулҳои нави муосир ва таҳлили систематикӣ растаниҳои талломӣ, бо истифода аз усулҳои таҳлили омӯрӣ (статистикӣ) гузаронида шудаанд. Қоркарди омӯрии дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои ба даст омада аз рӯи усулҳои Окснер А.Н. (1977); Голубкова Н.С. (1988); Седельникова Н.В. (2001) ва Қудратов И. (2004) муайян карда шудааст.

Тавсия оид ба истифодашавии натиҷаҳои кори диссертатсионӣ: Натиҷаҳои ин кори диссертатсионӣ ҳангоми иҷрои қорҳои илмӣ ва таълимӣ дар Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи С. Айни, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино ва дигар муассисаҳои илмӣ таълимии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба омӯзиши илми ботаника, махсусан

лихенология машғуланд, метавонанд истифода намоянд. Инчунин натиҷаҳои ба дастмада дар раванди таълим дар кафедраи ботаникаи факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон хангоми хондани курсҳои махсус, иҷрои қорҳои курсӣ, дипломӣ ва таҳқиқотӣ татбиқ гардида, донишҷӯён, магистрантон ва унвонҷӯён натиҷаҳои қори мазкурро мавриди истифода қарор дода метавонанд.

Шурои диссертсионӣ аз он хулосабарорӣ намуд, ки диссертсияи пешниҳодшуда қори илмӣ ба анҷом расонидашуда буда, аз ҷиҳати мазмун ва мундариҷа ба ихтисоси 03.02.01-Ботаника мувофиқат намуда, ба талаботи банди 2 ва зербандҳои 67 ва 69-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, тахти №267 тасдиқ шудааст, қомилан мувофиқат мекунад.

Дар маҷлиси рӯзи 16.02.2023 с., протоколи №10, шурои диссертсионӣ қарори сазовор донишмандони Бобоев Ҷурабой Абдусаломовичро бо дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ қарор қабул кард.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертсионӣ аз шумораи умумии 15 нафар аъзои шурои диссертсионӣ, 13 нафар иштирок доштанд. Аз ин 4 нафар доктори илм аз рӯи ихтисоси 03.02.01-Ботаника мебошанд.

Дар овоздиҳӣ аз 13 нафар (12-доктори илм) 13 нафар иштирок карданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «Тарафдор» 13 нафар, «Зид» - нест, «Варақаҳои безътибор» - нест.

Раиси шурои диссертсионӣ,
доктори илмҳои биологӣ, профессор

Эргашев А.

Қотиби илмӣи шурои диссертсионӣ
номзади илмҳои биологӣ

Иброғимова С. И.

16.02.2023 с